



ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

زمان پذیرش نهایی: ۱۴۰۰/۰۴/۱۵

کاوش در مبانی و ضرورت های آموزش اخلاقی در نظام آموزشی مدارس

سید محمد موسوی^۱، ندا حیدری^۲، سیاوش وزیری مهر^۳، یوسف قراچه^۴

۱- کارشناسی مهندسی برق دانشگاه آزاد اسلامی واحد کازرون

۲- دانشجوی کارشناسی آموزش زبان ادبیات فارسی دانشگاه فرهنگیان، پردیس شهید باهنر شیراز

۳- کارشناسی ارشد حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران، پردیس خراسان جنوبی

۴- کارشناسی مهندسی کامپیوتر گرایش نرم افزار دانشگاه پیام نور مرکز نورآباد ممسنی

mohamad.938421@gmail.com

چکیده

در دنیای امروز، نظام آموزشی به عنوان یکی از مهمترین پایه‌های توسعه جوامع شناخته می‌شود. آموزش نه تنها نقش حیاتی در انتقال دانش دارد، بلکه مسئولیت آموزش اخلاقی نیز از اهمیت بسزایی برخوردار است. در این مفهوم، مباحث مربوط به آموزش اخلاقی در نظام آموزشی مدارس به عنوان یک مسئله چالش برانگیز مطرح می‌شود. رشد و توسعه یک جامعه تا حد زیادی به نیکوکاری‌ها و اخلاقیات افراد آن وابسته است. در حالی که آموزش علمی و فنی مهارت‌های ضروری را فراهم می‌کند، به‌ویژه در دوران تحصیلی، غفلت از آموزش اخلاقی می‌تواند منجر به ایجاد فردی با دانش فنی بالا ولی بدون اخلاقیات مثبت شود. این امر موجب بروز مشکلات اجتماعی و اختلالات فردی می‌شود که در طولانی مدت به تضعیف ساختار اجتماعی منجر می‌شود. آموزش اخلاقی در نظام آموزشی به عنوان یک ضرورت اساسی مطرح می‌شود. این نوع آموزش، قدرت بهبود رفتارها و ارتقاء اراده اخلاقی در افراد را داراست. از طریق آموزش اخلاقی، می‌توان تفکر انسانی، احترام به دیگران، و توانمندی در حل مسائل اخلاقی را تقویت کرد. به این ترتیب، افراد مجهز به دانش فنی و اخلاقی به جامعه ارائه می‌دهند که در آن ارتباطات سالم و سازنده، مبتنی بر ارزش‌های اخلاقی، ترویج می‌یابد. در این مقاله، به بررسی مبانی و ضرورت‌های آموزش اخلاقی در نظام آموزشی مدارس می‌پردازیم. ما به دنبال ارائه تجربیات و تحقیقات جدید در زمینه آموزش اخلاقی هستیم و تأکید داریم که توجه به این ابعاد از آموزش، علاوه بر افزایش دانش فنی، به تربیت فردی با اخلاق مثبت نیز می‌انجامد. همچنین، راهکارها و پیشنهادات موثر جهت بهبود آموزش اخلاقی در محیط تحصیلی را به ارمغان می‌آوریم. این مقاله به امید ترسیم یک چارچوب جامع و کارآمد در جهت ترکیب علم و اخلاق در نظام آموزشی مدارس اختصاص دارد.

کلمات کلیدی: آموزش اخلاقی، مدارس، مبانی، ضرورت، چالش‌ها، راهکارها.



ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

مقدمه

در دنیای امروز که ارزش های اخلاقی به طور فزاینده ای تحت الشعاع قرار گرفته اند، آموزش اخلاقی در مدارس از اهمیتی حیاتی برخوردار است. تربیت نسلی با اخلاق نیکو و مسئولیت پذیر، ضامن آینده ای روشن برای جامعه خواهد بود. با وجود تاکید بر آموزش اخلاقی در نظام آموزشی مدارس، شاهد چالش هایی در این زمینه هستیم. عدم وجود برنامه درسی مدون، کمبود منابع آموزشی مناسب و عدم تخصص کافی معلمان در زمینه آموزش اخلاق، از جمله این چالش ها هستند. آموزش اخلاقی به دانش آموزان کمک می کند تا ارزش های اخلاقی را درک کرده و در زندگی خود به کار ببرند. این امر منجر به ارتقای فضایل اخلاقی در جامعه، کاهش آسیب های اجتماعی و تربیت نسلی مسئولیت پذیر و متعهد خواهد شد.

ما باید این واقعیت را در نظر داشته باشیم که آموزش اخلاقی را می توان به طور مؤثر به دانش آموزان ابتدایی از طریق مثال و نه از طریق ادراکات منتقل کرد. از آنجایی که بچه ها ناظر خوبی هستند، متوجه همه کارهای ما می شوند. آنها به تماشای ما ادامه می دهند، بنابراین سعی کنید نمونه ای برای پذیرش آنها باشید. معلمان نیز باید از نوع همراهی خود آگاه باشند. معلمان و والدین همیشه باید رفتار کودکان را زیر نظر داشته باشند. آنها باید بتوانند ارزش های اخلاقی را در زندگی عملی به کار گیرند. محیط اطراف نیز می تواند آنها را در ایجاد ارزش های اخلاقی تحت تأثیر قرار دهد. اعضای خانواده همچنین ممکن است به دانش آموزان خردسال کمک کنند تا احساسات خود را درک کرده و بیان کنند، درباره زندگی با دیگران بیاموزند، ایده هایی در مورد درست و غلط ایجاد کنند و نگرش های اجتماعی مانند اعتماد، مشارکت، همکاری و کمک به دیگران را توسعه دهند. ما از دوران کودکی با شنیدن ارزش های اخلاقی بزرگ شده ایم. آنها آنقدر ارزشمند هستند که ما را در تبدیل شدن به یک انسان خوب یاری می کنند (Pring, ۲۰۱۹).

در طول سالیان متمادی، اصطلاح آموزش اخلاقی به روش های مختلفی توسط محققان متعددی تعریف شده است. تعریف خاصی برای این اصطلاح وجود ندارد. با این حال، برای درک آن به زبان ساده می توان گفت که آموزش اخلاقی، آموزش ارزش هایی است که درست و نادرست را تشخیص می دهد. این مجموعه ارزش هاست که در نهایت رفتار و نیت شما را نسبت به اطرفیان هدایت می کند. برای قرن ها، دانشگاهیان و عقلا در سراسر جهان در مورد اینکه آیا ارزش های اخلاقی باید در مدارس آموزش داده شود یا خیر بحث کرده اند. با پیشرفت دانش آموزان در مراحل مختلف رشد، تکنیک های آموزش اخلاقی تغییر می کند. تعلیمات اخلاقی اولیه دانش آموزان از پیام های کاملاً ضمنی خانواده و جوامع اطراف آنها ناشی می شود.

ارزش های اخلاقی ما را به مسیر درست هدایت می کنند تا زندگی مان را هدایت کنیم. بیان این موارد از روزهای اولیه به فرد کمک می کند تا بین درست و نادرست تمایز قائل شود. این ارزش ها شامل عواملی مانند دوست داشتن دیگران، کمک به دیگران، احترام به دیگران، اخلاق، صداقت و غیره است. در نهایت، به ساختن فردی با فکر بالا و پیمودن مسیر درستکاری کمک می کند زمانی می توان به شخصیت درست و با فضیلت دست یافت که بتواند با صداقت کامل از ارزش های اخلاقی پیروی کند. آموزش اخلاقی باید شامل رشد ذهنی و اخلاقی فرد باشد. همانطور که بزرگ می شویم، به یادگیری و تغییر خود ادامه می دهیم، اخلاق ما نیز تغییر می کند. ما باید این واقعیت را در نظر داشته باشیم که آموزش اخلاقی را می توان به طور مؤثر به جوان ترها از طریق مثال و نه از طریق ادراکات منتقل کرد. از آنجایی که بچه ها ناظر خوبی هستند، متوجه همه کارهای ما می شوند. آنها به تماشای ما ادامه می دهند، بنابراین سعی کنید نمونه ای برای پذیرش آنها باشید. والدین نیز باید از نوع همراهی خود آگاه باشند. راهبردهای برنامه درسی برای آموزش اخلاقی با هدف عمدی افزایش رشد اجتماعی و اخلاقی دانش آموزان تمرکز می



ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

کنند. نگاه کردن به برنامه درسی به این معنی است که ما بر استراتژی های تدریس و طرح های آموزشی در سطح کلاس و بر فعالیت های یادگیری دانش آموزان تمرکز می کنیم (Pring, ۲۰۱۹). این راهبرد کمتر از فرهنگ مدرسه و معلم به عنوان الگوی اخلاقی در رابطه با رشد اخلاقی دانش آموزان مورد توجه قرار گرفته است.

در این مقاله، به بررسی مبانی و ضرورت های آموزش اخلاقی در نظام آموزشی مدارس پرداخته می شود. در این راستا، ابتدا به مفهوم آموزش اخلاقی و ضرورت آن در دنیای امروز اشاره می شود. سپس، مبانی نظری و فلسفی آموزش اخلاق بررسی شده و چالش های موجود در این زمینه مورد بحث قرار می گیرد. در ادامه، راهکارهایی برای ارتقای کیفیت آموزش اخلاقی در مدارس ارائه می شود.

اهمیت آموزش اخلاقی

آموزش اخلاقی یا تربیت ارزشی این روزها در مدرسه چه در مقطع ابتدایی و چه در مقطع متوسطه به موضوع مهمی تبدیل شده است. هدف آموزش اخلاقی از سنین پایین آموزش ارزش هایی مانند احترام، مالکیت، کار گروهی، همدلی، فروتنی و غیره است. اینها ارزش هایی است که در برنامه درسی مدرسه به بچه ها آموزش داده می شود. بسیار مهم است که این موضوع به دلایل زیر بخشی ضروری از یادگیری مدرسه برای بچه ها باقی بماند:

■ اهمیت در یادگیری

یادگیری کل نگر فقط مربوط به تحصیلات دانشگاهی، کسب نمرات خوب، مشاغل جذاب و جابجایی نیست. درون چهار دیواری کلاس و خیلی بیشتر فراتر از آن قرار دارد. اخلاق و اخلاق تزکیه در دانش آموزان، شخصیت کودک را به گونه ای می سازد که مسئولیت پذیری و همدلی او را نسبت به دیگران ایجاد کند. این پارادایم را از فردگرا بودن به کمک به جامعه بزرگتر تغییر می دهد (Schuitema et al. ۲۰۰۸).

■ اتصال آن به شهروندی مسئولانه

آموزش اخلاقی به شروع فرآیند ایجاد شهروندی مسئولانه در بین دانش آموزان کمک می کند و به آنها کمک می کند تا راه حل هایی برای مشکلات موجود در کشور پیدا کنند. معلمان از آنها می سازند تا تغییر دهندگان کشور باشند.

■ آموزش ارزش ها از رویدادها، شخصیت ها و علوم مختلف

در حالی که آموزش اخلاق به طور کلی به عنوان یک موضوع متفاوت در نظر گرفته می شود، ما نمی توانیم به عنوان یک رشته مستقل تقسیم بندی کنیم. در اینجا ارزش ها و اخلاقیات بر اساس تجربیات مختلف زندگی، از طریق محیط و طبیعت، شخصیت های مهم مختلف مانند سوامی ویوکاناندا، مهاتما گاندی و بسیاری دیگر به دانش آموزان آموزش داده می شود. بچه ها از سنین پایین می توانند با رشته های مختلف آشنا شوند و همچنین می توانند با جنبه اخلاقی آن ارتباط برقرار کنند (Lapsley, ۲۰۰۶).

■ تفکر

آموزش اخلاقی همچنین به توسعه تفکر انتقادی در بین دانش آموزان کمک می کند زیرا آنها تمایل دارند تا منطقی تر شوند و موقعیت اطراف خود را درک کنند. آیا آنها شروع به سؤال می کنند که چرا؟ عامل و همچنین اعمال اخلاقی و



ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

غیراخلاقی در جامعه و ملت به عنوان مثال. اگر در مدرسه به کودک صادقانه آموزش داده شود، باید شهروندی باشد که در کارش شفافیت داشته باشد و تسلیم فساد نشود (García-Moriyón et al, ۲۰۲۰).

مربیان اخلاق و معلمان دینی بر این باورند که بسیاری از دانش‌آموزانی که در دنیای معاصر زندگی می‌کنند می‌توانند با قرار گرفتن در معرض عواملی که ممکن است ارزش‌های اخلاقی آنها را بی‌ثبات کند، از جمله تلویزیون، رسانه‌های چاپی، اینترنت، تغییرات اجتماعی در ساختار خانواده، الگوهای ضعیف در زندگی عمومی، اولویت بندی ارزش‌های اقتصادی و ادامه نابرابری‌های جنسیتی و قومیتی از نظر اخلاقی سردرگم شوند (Pring, ۲۰۱۹).

مبانی آموزش اخلاقی

آموزش اخلاقی به عنوان فرآیندی برای پرورش فضایل اخلاقی در انسان، از مبانی مختلفی سرچشمه می‌گیرد که در ادامه به برخی از آن‌ها اشاره می‌کنیم:

۱. مبانی فلسفی:

- فلسفه اخلاق: به بررسی مبانی نظری اخلاق، مانند مفهوم خیر و شر، عدالت، و وظایف اخلاقی می‌پردازد.
- فلسفه تربیت: به بررسی نظریه‌های مختلف در مورد تربیت انسان و پرورش فضایل اخلاقی می‌پردازد.

۲. مبانی دینی:

- آموزه‌های دینی: آموزه‌های دینی، مانند اسلام، مسیحیت، و یهودیت، به طور مفصل به مباحث اخلاقی می‌پردازند و راهنمایی‌های عملی برای زندگی اخلاقی ارائه می‌کنند.
- اخلاق دینی: به بررسی اصول و قواعد اخلاقی در یک دین خاص می‌پردازد.

۳. مبانی روانشناسی:

- رشد اخلاقی: به بررسی مراحل رشد اخلاقی در انسان و عوامل مؤثر بر آن می‌پردازد.
- روانشناسی تربیتی: به بررسی روش‌های مؤثر برای آموزش اخلاق به کودکان و نوجوانان می‌پردازد.

۴. مبانی جامعه‌شناسی:

- جامعه‌شناسی اخلاق: به بررسی رابطه اخلاق با جامعه و ساختارهای اجتماعی می‌پردازد.
- تربیت اجتماعی: به بررسی روش‌های تربیت انسان برای زندگی در جامعه و تعامل با دیگران می‌پردازد.

۵. مبانی انسان‌شناسی:

- فطرت انسان: به بررسی ویژگی‌های ذاتی انسان و تمایلات فطری او به خیر و اخلاق می‌پردازد.
 - تربیت انسان: به بررسی روش‌های تربیت انسان برای شکوفایی فطرت و استعدادها می‌پردازد (هاشمی، ۱۳۹۸).
- با توجه به مبانی و اصولی که ذکر شد، می‌توان برنامه‌های آموزشی اخلاقی مؤثر و کارآمدی برای دانش‌آموزان در سطوح مختلف تحصیلی طراحی و اجرا کرد.



ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

مزایای آموزش اخلاقی

معلمان و والدین همیشه باید رفتار دانش‌آموزان را زیر نظر داشته باشند. آنها باید بتوانند ارزش‌های اخلاقی را در زندگی عملی به کار گیرند. محیط اطراف نیز می‌تواند آنها را در ایجاد ارزش‌های اخلاقی تحت تأثیر قرار دهد.

بزرگان باید به خاطر داشته باشند که آنها را به خاطر فضایل اخلاقی که دارند تشویق و قدردانی کنند. این به آنها انگیزه می‌دهد که همیشه این ارزش‌ها را حفظ کنند. به مرور زمان جزئی از آنها می‌شود (Meindl et al, ۲۰۱۸).

این بنیاد باید از سنین پایین، از خانه شروع شود و به مدارس ابتدایی، دانشکده‌ها و همچنین به محل کار منتقل شود. مزایای کسب آموزش اخلاقی عبارتند از:

- آموزش اخلاقی به انسان کمک می‌کند تا بین درست و نادرست تشخیص داده شود.
- در شخصیت فرد منعکس می‌شود.
- به ساختن یک زندگی شخصی و حرفه‌ای خوب کمک می‌کند.
- این به حذف مشکلاتی مانند خشونت، عدم صداقت، حسادت و غیره از زندگی فرد کمک می‌کند.
- می‌تواند تأثیرات بد در جامعه مانند خشونت، جنایت، تحریک، کودک‌آزاری، بی‌توجهی به زنان و غیره را از بین ببرد.
- همچنین به ایجاد یک راهبرد مثبت به چیزها، اعتماد به نفس و انگیزه کمک می‌کند.
- این به کشف هدف واقعی زندگی کمک می‌کند. این ارزش‌ها به فرد کمک می‌کند که فداکار، بی‌خود، محبت و مراقبت از دیگران باشد.

روش آموزش ارزش‌های اخلاقی به دانش‌آموزان جهانی است. معلمان و والدین نقش اساسی در این امر دارند. اگر کودک بدرفتاری کند، معمولاً مردم والدین و معلمان خود را به خاطر این زمینه سرزنش می‌کنند (هاشمی، ۱۳۹۸).

دانش‌آموزان معمولاً برای منافع شخصی دروغ می‌گویند. معلمان باید آنها را راهنمایی و توصیه کنند. آنها بزرگترین الهام بخش دانش‌آموزان هستند. دانش‌آموزان همیشه تمایل دارند به معلمان خود به عنوان معلمان ایده‌آل نگاه کنند. بنابراین معلمان باید بتوانند الگویی برای آنها باشند تا از ارزش‌های اخلاقی استفاده کنند. خواندن داستان‌های اخلاقی نیز می‌تواند به رشد ارزش‌های اخلاقی کمک کند. حتی دانش‌آموزان خانواده‌های فرهیخته و فرهنگی، اگر همراهان و محیط مدرسه‌شان مناسب نباشد، ارزش‌های اخلاقی خود را از دست می‌دهند. دانش‌آموزان باید پایه قوی از ارزش‌های اخلاقی داشته باشند. برنامه درسی ما باید شامل زندگی‌نامه شخصیت‌های بزرگی باشد که مسیر درست را در زندگی دنبال کرده‌اند (Meindl et al, ۲۰۱۸).

اگر به طور مؤثر اجرا شود، آموزش اخلاقی به یادگیرندگان با ابزارهای قضاوت و هدایت آنها به تصمیم‌گیری و انتخاب مؤثر کمک می‌کند. بنابراین، اهمیت آموزش اخلاقی حیاتی است و همچنین باید جزء لاینفک برنامه درسی مدرسه و دانشگاه باشد. در نهایت، ارزش‌های اخلاقی به ما شادی، رضایت بی‌نظیر و اعتماد به نفس می‌دهند تا با زندگی‌آنگونه که هست روبرو شویم. این ارزش‌ها به شکل‌گیری انسان‌های مهربانی که از نظر ارزش‌ها و طبیعت زیبا هستند کمک می‌کند (Schuitema et al, ۲۰۰۸).

اهمیت آموزش اخلاقی در نقش تعیین‌کننده‌ای است که در ایجاد شخصیت، القای دیدگاه اخلاقی، پرورش جامعه و دوست داشتن فرهنگ ایفا می‌کند. این امر را با انجام زیر به دست می‌آورد:



ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

- ویژگی های شخصیتی را بسازید که شامل انعطاف پذیری، پشتکار، اخلاق کاری، تفکر انتقادی و نظم و انضباط است.
- دانش‌آموزان را با مهارت هایی که برای زندگی بزرگسالی نیاز دارند آماده کنید. مهارت ها عبارتند از: سواد مالی، آگاهی از اعتیاد، رفاه ذهنی و جسمی و سواد دیجیتال.
- آموزش ارزش های عملی و اخلاقی که در اخلاق دوره نشان داده شده است، که شامل مدارا، صداقت، وقار، احترام و فروتنی است.
- تشویق و توانمندسازی دانش‌آموزان برای تبدیل شدن به اعضای متعهد جامعه خود.
- آموزش فرهنگ به دانش‌آموزان، هم در ایران و هم در جهان گسترده‌تر، و توانمند ساختن آن‌ها برای ارزش گذاشتن به ثروت فرهنگ موجود در سراسر جهان (Pring, ۲۰۱۹).

ارکان آموزش اخلاقی

آموزش اخلاقی چهار رکن را در بر می گیرد - شخصیت و اخلاق. فرد و جامعه؛ مطالعات مدنی؛ و مطالعات فرهنگی آموزش اخلاقی محتوای آکادمیک را با کاوش در شخصیت و اخلاق ادغام می کند. این به عنوان یک سری واحدهای مترقی طراحی شده است که در دوازده سال تحصیلی از کلاس ۱ تا ۱۲ تدریس می شود (García-Moriyón et al, ۲۰۲۰).

برنامه درسی شخصیت و اخلاق حول محور پرورش هر دانش‌آموز به عنوان افرادی صادق، بردبار، انعطاف پذیر و با پشتکار است که در درون خود تأمل می کنند و بر اساس دیدگاه های شخصی، حس اخلاقی فردی را ایجاد می کنند. برنامه درسی به گونه ای طراحی شده است که به دانش‌آموزان بیاموزد به یکدیگر احترام بگذارند و تفاوت ها را جشن بگیرند. دانش‌آموزان تشویق می‌شوند تا از تأثیر مثبتی که می‌توانند بر سایر مردم و جهان بگذارند آگاه باشند. دوره ها از زمانی شروع می شود که دانش‌آموزان در کلاس ۱ باشند و در تمام دوره های ابتدایی و متوسطه خود تا فارغ التحصیلی ادامه خواهند داشت. برنامه درسی جنبه های مختلفی از رشد شخصیت را نشان می دهد از جمله:

- منصف بودن به چه معناست
- بردبار بودن و احترام گذاشتن به چه معناست
- برابری یعنی چه
- معنای تعاونی بودن چیست
- آگاهی از دیدگاه ها و احساسات خود
- اخلاق جهانی
- مطالعات صلح و درگیری

مساله آموزش اخلاقی راهبردی جامع برای حفظ ویژگی‌های قابل توجه جامعه از تساهل، گشودگی، پذیرش و احترام به دیگری است که در چند دهه گذشته شکل گرفته است. (You et al, ۲۰۱۸). شهروند واقعی کسی است که علاوه بر اهمیت دادن به خیر جامعه و مشارکت فعال برای بهبود اوضاع، از خود نیز مراقبت کند. برنامه درسی فردی و اجتماعی بر پرورش فردی متمرکز است که بتواند در موقعیت های اجتماعی مختلف پیشرفت کند و تغییری کوچک به سمت یک تفاوت بزرگ ایجاد کند. دانش‌آموزان با تکیه بر شایستگی‌های اصلی آموخته‌شده در طول دوره‌های شخصیت و اخلاق، عمیق تر به آگاهی جامعه و



ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

چگونگی تبدیل شدن به اعضای فعال جامعه خود، از طریق موضوعات خدمات اجتماعی و یادگیری در مورد اهمیت و ارزش خدمت به دیگران خواهند پرداخت. این حس عزت نفس، رفاه و احترام به روابط خانوادگی و بین فردی را القا می کند (Meindl et al, ۲۰۱۸).

دوره ها از زمانی شروع می شود که دانش آموزان در کلاس باشند و در تمام دوره های ابتدایی و متوسطه خود تا فارغ التحصیلی ادامه خواهند داشت. برنامه درسی جنبه های مختلف توسعه فردی و اجتماعی را شامل می شود، از جمله:

- ارزش خود
- احترام گذاشتن و درک تفاوت های درون جامعه خود
- سلامت جسمی و روانی
- چگونه با تغییر و از دست دادن مقابله کنیم
- اهمیت مراقبت از محیط زیست
- چگونه می توان به جامعه کمک کرد
- همدلی و شفقت
- شجاعت اخلاقی
- اهمیت کار تیمی

موضوع آموزش اخلاقی روش هایی را که جوانان در ایران با ادغام فرهنگ ها و باورهایی که در این کشور وجود دارند، تقویت می کند (هاشمی، ۱۳۹۸). آنها را برای اتخاذ تصمیمات اخلاقی درست و مقابله با چالش هایی که به طور اجتناب ناپذیر به عنوان پیامدهای مستقیم یا غیرمستقیم این ادغام استثنایی از ارزش ها، دیدگاه ها و ایدئولوژی ها به وجود می آیند، آماده می کند (García-Moriyón et al, ۲۰۲۰).

ضرورت آموزش اخلاقی

(۱) ساخت شخصیت: ایجاد ویژگی های شخصیتی که شامل انعطاف پذیری، پشتکار، اخلاق کاری، تفکر انتقادی و نظم و انضباط است دانش آموزان را با مهارت هایی که برای زندگی بزرگسالی نیاز دارند آماده کنید. مهارت ها شامل سواد مالی، آگاهی از اعتیاد، رفاه ذهنی و جسمی و سواد دیجیتال است.

(۲) القای دیدگاه اخلاقی: ارزش های عملی و اخلاقی که در اخلاق دوره نشان داده شده است را به دانش آموزان آموزش دهید که شامل مدارا، صداقت، وقار، احترام و فروتنی است.

(۳) جامعه پرورش دهنده: دانش آموزان را تشویق کرده و قادر می سازید تا به اعضای متعهد جامعه خود تبدیل شوند

(۴) فرهنگ دوست داشتنی: به دانش آموزان در مورد فرهنگ، هم در ایران و هم در سراسر جهان آموزش دهید و آنها را قادر به ارزش گذاری برای ثروت فرهنگ موجود در سراسر جهان کنید (Meindl et al, ۲۰۱۸).



ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

شیوه تعامل با مسائل اخلاقی در کلاس

دانش‌آموزان می‌خواهند در مورد حقیقت صحبت کنند. در اینجا برخی از بهترین راه‌ها برای معلمان برای کمک به آنها در انجام این کار آورده شده است. بیشتر معلمان برای آموزش حقایق و مهارت‌ها آموزش دیده‌اند، نه اینکه دانش‌آموزان را در بحث‌های درست و غلط، انصاف و عدالت، ارزش‌ها و مسئولیت اخلاقی درگیر کنند (You et al, ۲۰۱۸). معلمان اغلب در مورد لمس اعصاب حساس احساس اضطراب می‌کنند: آیا کلاس درگیر درگیری خواهد شد؟ آیا یک کودک (یا والدین) توهین می‌کند؟ با این حال استروم معتقد است که هر موضوعی که ارزش یادگیری دارد - تاریخ، علوم، ادبیات، هنر، حتی ریاضیات - دارای ابعاد اخلاقی و اخلاقی است. بررسی صادقانه این رشته‌ها می‌تواند به کلاس درس نیرو بخشد و به دانش‌آموزان کمک کند رشد کنند، فکر کنند و صحبت کنند. در زیر، استروم چگونه معلمان می‌توانند تحقیق اخلاقی را در برنامه درسی بگنجانند:

▪ تصدیق کنید که جوانان هر روز با سؤالات اخلاقی دشواری روبرو می‌شوند و آنها راهنمایی می‌خواهند.

تعصب، طرد شدن، قلدری: آنها در آلمان نازی و جیم کرو جنوبی اتفاق افتادند و امروز در دبیرستان اتفاق افتادند. به جای آموزش تاریخ به‌عنوان مجموعه‌ای از حقایق و اقدامات رهبران، دانش‌آموزان را تشویق کنید تا انتخاب‌های شهروندان عادی مانند خودشان را بررسی کنند: چرا برخی از مردم مطابقت کردند و برخی سکوت کردند و برخی جرات اعتراض داشتند؟ از دانش‌آموزان بخواهید که شباهت‌های زندگی خود و رویدادهای جاری را کشف کنند. تاریخ می‌تواند به جوانان کمک کند تا زمان حال را درک کنند و مبارزات معاصر می‌تواند به دانش‌آموزان کمک کند تا رویدادهای به ظاهر غیرقابل درک گذشته را درک کنند.

▪ در کلاس درس اعتماد ایجاد کنید.

به عنوان نقطه شروع، قوانین اساسی احترام را ایجاد کنید - و آنها را الگوبرداری کنید. به صحبت‌های دانش‌آموزان خود گوش دهید. ایده‌ها را به چالش بکشید، نه مردم. با کلاس خود کار کنید تا زبانی برای تحقیق اخلاقی ایجاد کنید. اجازه دهید هیچ موضوعی خارج از محدودیت نباشد. اگر کلمه‌ای - مثلاً یک توهین نژادی - باعث می‌شود همه دست و پا بزنند، آن را مطرح کنید و کلاس را تشویق کنید تا با هم تصمیم بگیرند که آیا استفاده از آن اصلاً خوب است و در چه زمینه‌ای. تفاوت بین امن بودن و راحت بودن را تشخیص دهید. دانش‌آموزان باید احساس امنیت کنند، اما ناراحتی به آنها کمک می‌کند یاد بگیرند و رشد کنند (You et al, ۲۰۱۸).

▪ از همکاران و مدیران خود پشتیبانی بگیرید.

این زمین سختی برای راهپیمایی انفرادی است. «معلمان باید دور هم جمع شوند و همان تجربه‌ای را که پزشکان در دوره‌های بزرگ کسب می‌کنند، به دست آورند. آنها باید در مورد نژاد، هویت و تعصب بحث کنند - نه از آنها دوری کنند. آنها باید موضوعاتی را مطالعه کنند که هرگز به عنوان دانشجو یاد نگرفته‌اند (You et al, ۲۰۱۸).

▪ منابع یادگیری عالی را جمع‌آوری کنید.

"کتاب‌های درسی تاریخ کم آب شده‌اند". آنها به همه سه صفحه مساوی از تاریخ خوب یا بد می‌دهند - این مانند بازی‌های المپیک قربانی است. "متون مورد نیاز را با خاطرات، شعر، مقاله و فیلم تکمیل کنید. بلندگو بیار

▪ اجازه ابهام.



ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

پرسش، کنجکاوی و مبارزه اخلاقی را تشویق کنید. سوالات مغز و قلب در یک دوره چهل و پنج دقیقه ای به راحتی پاسخ داده نمی شود. تحقیق اخلاقی یک سفر است. نظرات و ارزش ها تکامل می یابند. از دانش آموزان بخواهید که دفتری از افکار، سوالات و نظرات خود داشته باشند - و آنها را تشویق کنید که هر چند وقت یکبار آن را بخوانند تا ببینند چقدر سفر کرده اند. به دانش آموزان خود ایمان داشته باشید (Meindl et al, ۲۰۱۸).

جوانان فیلسوفان اخلاق هستند. آنها به دنیایی که در آن زندگی می کنند اهمیت می دهند. آنها می خواهند تعلق داشته باشند. آنها می خواهند درست عمل کنند. آنها می خواهند تفاوت ایجاد کنند. به دانش آموزان کمک کنید تا هوش خود را نه تنها به شما یا همکلاسی هایشان بلکه به خودشان نشان دهند (Schuitema et al. ۲۰۰۸).

نتیجه گیری

آموزش اخلاقی ممکن است به عنوان کمک به دانش آموزان برای به دست آوردن مجموعه ای از باورها و ارزش ها در مورد درست و نادرست تعریف شود. این مجموعه از باورها، نیت، نگرش ها و رفتارهای آنها را نسبت به دیگران و محیطشان هدایت می کند. آموزش اخلاقی همچنین به دانش آموزان کمک می کند که تمایل به عمل مطابق با چنین باورها و ارزش هایی را در خود پرورش دهند. به طور اساسی تر، دانش آموزان را تشویق می کند تا در مورد اینکه چگونه باید رفتار کنند و چه نوع افرادی باید باشند فکر کنند. برای بسیاری از مردم، این پرسش ها با باور دینی مرتبط است، اما برنامه های آموزش اخلاقی، دین و اخلاق را از لحاظ مفهومی متمایز می دانند (You et al, ۲۰۱۸). دهه گذشته شاهد کاهش مداوم نظام های ارزشی منسجم سابق و افزایش فردی شدن در جامعه امروزی بوده است. توسعه مستقل جهت گیری های ارزشی خود و توانایی تأمل در ارزش ها اکنون مهم تر است. علاوه بر این، گرایش به جهانی شدن، طیف فرهنگی را که بسیاری از مردم در آن زندگی می کنند و جامعه متنوع تر شده است، گسترش داده است. این سؤال را ایجاد می کند که "مدارس چگونه می توانند دانش آموزان را برای مشارکت در فعالیت های اجتماعی و فرهنگی جامعه و انتخاب خود آماده کنند؟" (Wardekker, ۲۰۰۱).

بسیاری از جنبه های زندگی مدرسه عناصر تشکیل دهنده آموزش اخلاقی هستند. به عنوان مثال، فرهنگ مدرسه و معلم به عنوان یک فرد اخلاقی، در رشد اخلاقی دانش آموزان بسیار مهم است. راهبرد جامعه عادلانه کولبرگ به آموزش اخلاقی بر تحقیق در مورد جو اخلاقی در مدارس بسیار تأثیرگذار بوده است. این راهبرد بر چگونگی تبدیل مدارس به جوامع دموکراتیک و اخلاقی و تأثیرات جو اخلاقی بر رشد اخلاقی دانش آموزان متمرکز است. علاوه بر فرهنگ مدرسه، معلمان به عنوان الگوهای اخلاقی و تعامل بین معلمان و دانش آموزان تأثیر بسزایی بر دانش آموزان دارند (Pring, ۲۰۱۹).

هانسن بین آموزش اخلاقی و تربیت به عنوان یک تلاش اخلاقی تمایز قائل می شود. او پیشنهاد می کند که اگرچه بسیاری از پیامدهای اخلاقی تدریس غیر عمدی هستند، اما تدریس به عنوان یک تلاش ذاتاً اخلاقی است. در مقابل، آموزش اخلاقی به آموزش عمدی ارزش ها، نگرش ها و گرایش های خاص برای تحریک رشد اجتماعی و اخلاقی دانش آموزان اشاره دارد (Revell & Arthur, ۲۰۰۷).



منابع

۱. هاشمی، سیدحسین، ۱۳۹۸، آموزش اخلاقی- اسلامی و راه های کاربست آن در رشد شخصیت افراد، چهارمین همایش ملی علمی، پژوهشی روانشناسی و علوم تربیتی، شیروان
۲. García-Moriyón, F., González-Lamas, J., Botella, J., González Vela, J., Miranda-Alonso, T., Palacios, A., & Robles-Loro, R. (۲۰۲۰). Research in moral education: The contribution of P4C to the moral growth of students. *Education Sciences*, ۱۰(۴), ۱۱۹.
۳. You, Z., Rud, A. G., & Hu, Y. (۲۰۱۸). *The philosophy of Chinese moral education*. New York, NY: Palgrave Macmillan.
۴. Kohlberg, L. (۱۹۶۶). Moral education in the schools: A developmental view. *The School Review*, ۷۴(۱), ۱-۳۰.
۵. Pring, R. (۲۰۱۹). Development of moral education in the UAE: Lessons to be learned. *Oxford Review of Education*, ۴۵(۳), ۲۹۷-۳۱۴.
۶. Revell, L., & Arthur, J. (۲۰۰۷). Character education in schools and the education of teachers. *Journal of Moral Education*, ۳۶(۱), ۷۹-۹۲.
۷. Schuitema, J., Dam, G. T., & Veugelers, W. (۲۰۰۸). Teaching strategies for moral education: A review. *Journal of curriculum studies*, ۴۰(۱), ۶۹-۸۹.
۸. Wardekker, W. L. (۲۰۰۱). Schools and moral education: Conformism or autonomy?. *Journal of philosophy of education*, ۳۵(۱), ۱۰۱-۱۱۴.
۹. Meindl, P., Quirk, A., & Graham, J. (۲۰۱۸). Best practices for school-based moral education. *Policy Insights from the Behavioral and Brain Sciences*, ۵(۱), ۳-۱۰.
۱۰. Lapsley, D. K., & Narvaez, D. (۲۰۰۶). *Character education*.